

jati. Blizu Pakraca je neka zadruga dolgovala 560 fl. pa ni mogla plačati. Na to prodajo zadrugi posestvo za 1 fl., ker nihče ni prišel k dražbi, kakor samo davkarijska gosposka, ki je posestvo za 1 fl. kupila, celo rodbino pa izpod strehe zapodila. — Bosna in Hercegovina razdeljena je na 5 okrajev: Sarajevo, Travnik, Banjaluka, Tuzla, Mostar. — Vzemni naš vojni minister zahteva denarjev, da naredi trdnjave v Krakovem, v Premislu na Gališkem, potem v Rivi in Tridentu na Tirolskem; to ne kaže na dolgotrajni mir.

Vnanje države. Z nemškim cesarstvom so naši ministri nekaj paragrafov stare kupčijske nagodbe podaljšali do 30. jun. t. l. Nemci pobirajo od našega blaga, vsaj od nekaterega, uže pozvišano colnino in zadržujejo našo kupčijo. To bo tudi nas prisililo, da bomo colnino nemškemu blagu pozvišali. Bavare uže griva, da so se od Bismarka dali pograbit, ker morajo sedaj strahovito večje dache plačevati in še ni dosta. Reke Majn, Rhein, Seine itd. so z ledom tako napete, da je voda mnogo povodenj in tako veliko škode naredila. Italijani so pri pogrebu rovarskega generala Avezzana zopet upijali po Trstu in Tirolskem, katere pokrajine hočejo Avstriji vzeti. Turški sultan in Angleži so se spravili, na smrt obsojeni turški duhoven je pomiloščen, a iz Carigrada prognan. — Ruski general Kaufman sestavlja vojsko, s katero hoče spomladi udariti nad Samarkand v Merw, kamor ima ob enem general Tergosakov od Hvalinskega morja prodreti. V Ameriki postala je vojna sreča Chilencem nemila; bili so od Pernvijancev blizu mesta Tarapata hudo tepeni; palo je 1600 mož.

Za poduk in kratek čas.

Stanko Vraz in Urban Jarnik ter slovenski Korošci pred 40 leti.

(Sestavil po drugih spisih J. L.)

II. Stanko Vraz in Urban Jarnik sta si bila ne samo sovrstnika, ampak bila sta si kot dva prava slovenska domoljuba velika prijatelja, kar se razvidi iz pisem, katera sta si drug drugemu pisala. Ta pisma so jako zanimiva za slovenske domoljube in učenjake. Vidi se iz njih, kako sta oba gorko hrepenela po zedinjenji jugoslovanskih narečij v en ilirski književni jezik. V njih mnenjih se ve da je bil razložek; Stanko Vraz je hotel ilirščino srbščini, a Jarnik pa slovenščini približati. Pisma Jarnikova Vrazu so priobčena v „letopisu Slov. Maticе“ (l. 1877) a eno Vrazovo pismo Jarniku nahaja se v 5. knjigi Stanko Vrazovih del. Kako zelo je bil Jarnik pripravljen, delovati za Vrazovo ilirsko reč in podpirati jo, svedoči to, da je sam spisal nekoje članke v slovenskem narečji za Vrazovo ilirsko „Kolo“. Te spise je Vraz silno razveseljen priobčil s primernim dostavkom in željo, naj bi tudi drugi pisatelji slovanskih na-

rečij poslali mu enakih spisov, da se iz natančnega poznavanja vseh jugo-slovanskih narečij sestavi toliko boljši vseobčni slovanski književni jezik. —

Kakor smo že omenjali, Stanko Vraz je potoval po vsem Slovenskem, nabirajoč duševno narodno blago svojih rojakov, t. j. pesmi, povesti, basni itd. Poznavati se je učil po svojih potovanjih razna podnarečja slovenska, razne noše in šege, kar vse ga je jako zanimalo. Potoval je tudi po Koroškem, kjer je obiskal Jarnika v Blatnem gradu (Moosburg). Svoje potovanje je v pisnih do svoje prijateljice tako lepo opisal, da je vredno ta pisma Slovencem priobčiti. Pa je tudi celo zanimivo brati, kako je razmere slovenskih Korošcev pred 40 leti ta domoljub slovanski opisoval. Pisma ta so natisnjena v 5. knjigi Stanko Vrazovih del in so v ilirščini. Iz njih naj izberem nekatere mikavnejše točke in v sedanji naši knjiživni materinščini objavim. V početku pisma iz Blatnega grada (Moosburga) 25. junija 1841 pravi: „Jaz ti danes pišem iz pokrajine izneverjencev“. Tukaj se je namreč (temu ni še mnogo let) govorilo čisto slovenski, no zdaj že malo kdo razumi, a kam le da govori slovenski. Ako tudi ktera baba razumi in govori, pa neče te sramote razploditi še na svojo deco. Deca toraj ne razumi nič slovenskega, govor je doma in v šoli nemški. To je plod in blagoslov nemške civilizacije v naših krajinah. In ta blagoslov je po besedah g. Jarnika (pri njem je Vr. bil) tako silen in mogočen, da deca svoje roditelje za lasi prek praga vlačijo. Potem popisuje dalje svoji posestrimi potovanje od Ljubljane po Gorenjskem čez Ljubelj do Celovca in do Moosburga. Na koroški strani Ljubelja v Košentavru (Kirchenthener), kjer so prepregli utrujene poštno konje, počne pogovor s koroško Slovenko, da se spozna z njenim koroškim zgovorom. Pri tej priliki opisuje nošo Korošic tako-le: „Poleg mojega okusa je Korotanka slabše oblečena, nego Kranjica. Nosi največ vse črno ali temno. Kapa črna, jopič črn, predpasnik črn, janjka temna, robec ob nedrih žolt (rumen), vse bolj po nemškem načinu. A najmanj se mi dopada klobuk. Misli si klobuk hrvatskega moža pa imaš klobuk svoje sestre Korotanke. Ta klobuk se nosi samo na potu, kedar se gre v cerkev ali v mesto, doma se nosi samo omenjena črna kapa. Ta klobuk jim glavno stran njih lepote kviri — namreč lasi, ki dolgi in močni pod njim zrasti ne morejo. A še večjo škodo dela klobuk nemškej ženski te pokrajine. Pri nemškej Korošici klobuk namreč vedno na glavi sedi, ona pere, prede, kuha, vodo nosi morebiti tudi spi v klobuku. Radi tega se lasi nosijo od nedelje do nedelje, ne da se počesó, ter ženska izgleda kakor košun. No, pa dosta o teh „krofastih (gušastih) dušah“. — Potovaje proti Celovcu je Vraza, kakor na dalje pripoveduje, to jako razveselilo, ko je slišal blizu predmestja celovškega popevati delavce od

dela se vračajoče slovenske pesmi. Nadaljevanje svoje poti od Celovca proti Blatnemu gradu in prihod ondi tako-le opisuje: „Pot okinčan je s slovenskimi vasmí, a vasi s slovenskimi lipami. Kedar sem katerega srečal, voščil sem mu „božjo pomoč“ (dobro srečo). S kako radostjo so ljudje sprejemali moj pozdrav! Postali so na potu, počeli me izpraševati: „Kdo sem? Odkod sem? Katerega rodu in jezika? Pravil sem jim, da sem iz Hrvatskega blizu Turške meje. Temu se niso mogli načuditi, da se ondi toliko različno slovenski govori. Taki so ti tukaj pravi Slovenci. A ko sem srečal Nemca ali ponemčenega Slovenca in mu po našem dobro srečo voščil, zamrmľal mi je: „Fršteh ni bindisch“ in je brez obzira dalje šel. V obče sem se tu prepričal, da je tukaj skoro vsak prosti Nемеc neobtesan. In Slovenec hitro zgrabi, kedar se ponemči, za privilegij (predpravo) „Deutscher Geradtheit“, ki se v Hrvatskem zove „grobíjanstvo“.

Smešničar 52. Nekdo ni hotel dati 12 krajcarjev za „Pratiko“, temuč samo 11. Trгоvec mu v šali v pričo več ljudi reče, da on da za vsake stare kolendre 20 kr. Drugi dan prinese ženska 6 „Bauernkalender“ od prejšnjih let in je hoče prodati, če ne po 20 kr. pa tudi ceneje; a trgovec ji pokaže, da na vsakih stoji „Novi koledar“. Smehu ni bilo ni konca ne kraja. F. Š.

Razne stvari.

(Iz Babinec.) Kakor se poroča iz raznih krajev, to je letošnja zima povzila marsiktero daritvo. Tudi v Ljutomeru je zmrmľnil penzionist, znani Cvek. Pred nekterimi leti je reva premrazil se na cesti vštric vasi Šalinci, vsled česar so mu odpadali prsti. Zdaj pa je pred hišo trgovca M. na klopi sedel celo mrzlo noč (od 11.—5. ure) ter namrmľnil tako, da je 27. dec. dal slovo bornemu svetu. Govori se, da so mu namenili roki odrezati in s tem rešiti ga gotove smrti, ali v to ni hotel privoliti.

(Povabilo). V nedeljo po treh kraljih 11. t. m. zboruje narodno gospodarsko politično društvo pr. sv. Lovrenca v Slov. gor. v g. Koserjevem hramu ob 3. uri popoldne. Volitev odbora. — Tombola.

Odbor

(Iz Zbelovega) se nam poroča, da je 2. jan. t. l. pri sv. Jerneji Janez Pirš, 73leten starček, iz hiše stopivši na ledu pal in se ubil.

(Zavarovalnica „Riunione adriatica“) je g. Simmettingerju, dosedanjemu inšpektorju graške generalne agencije, izročila še isti posel za Goriško, Primorsko, Istrijo in Dalmacijo, kamor je te dni odpotoval.

(Pri sv. Lovrencu v puščavi) so za uboge šolarje 31. dec. pret. l. napravili tombolo in spečali 72 fl. čistega dohodka. Jednaka tombola v Slov. Bistrici je dala 91 fl.

(Sola v Monšbergi) postala je dvorazredna in je imenovan g. Matija Trstenjak za nadučitelja in gospodčna Helena Irman za podučiteljico. J. S. (Lepo božičnico) napravilo je na sv. Štefanovo cerkveno predstojništvo sv. Lovrenca v Slov. goricah. Nad 70 otrok bilo je v cerkvi obdarovanih z obleko. Bog bo platil milim dobrotnikom.

F. Š.

(Za svojo meščansko šolo) potegnili so se zastopniki mesta Celjskega, ker so zvedeli, da jo hoče vlada na državne stroške prevzeti in tako pomagati deželi štajerske, ki od l. 1870 vzdržuje ovo šolo. Prof. g. Marek se vidno boji slovenščine, ki bi potem utegnila v šolo prodreti, g. Nekermann pa je zatrepetal pred „klerikalno“ vlado boječ se za svoj „nemški liberalizem“. Ta mora uže pod precej tenkim glažem biti, ker se jegov pokrovitelj zanj toliko boji.

(Glasoviti Zimmermann) italijanskega Garibaldija tovarš, ki je več let v Gradcu izdajal smradljivi list „Freiheit“ in tako po duhovenstvu udrihal, da ga je celo liberalna vlada iz cesarstva zapodila, je umrl na Bavarskem 40 let star.

(Svitli cesar) so glasbenemu društvu celjskemu podarili 100 fl.

(Liberalni listi) se norčujejo, zakaj so na Vranskem izvolili v srenjski zastop č. g. župnika, potem cerkvena ključarja. No, so pač, kakor se samo po sebi razumi, sami poštenjaki, vredni zupanja svojih sosrenječanov. Sicer pa bi liberalni kričači slobodno uže pohlevnejši bili; kajti svet bo skoro do dobra prepričan, da je v kratkem prazna vsaka kasa, ki se liberalcem zaupa.

(Po šubu) iz Maribora odpravili so lani 1335 oseb, 170 več, nego predlanskim.

(V Nimnem) rogačkega okraja so tolovaji pod vodstvom pogumnega tatú J. Pilko posestniku Čebularju vropali 262 fl. v bankovcih, 20 fl. v srebru, 18 Marija-Terezijinih trdnjakov in nekaj zabele, čevljev in obleke. Vse je šlo na Hrvatsko.

(V Starivesi Ljutomerskega okraja) so tatje vlomili pri posestniku Jož. Šijanec ter odnesli prtov, odej, obleke, zabele, masti, klobas v vrednosti 54 fl. Dve noči poznej so bržčas isti ponočni delavci pri posestnici Neži Muhič v Drakovcih podobne robe ukradli v vrednosti 90 fl. Jednaka duhal stople se po Kulmbergu ormoškega okraja in krade vino, meso, obleko, denarje, sploh, kolikor se le vgenoti da. Tako so posestnika Podgorleca poškodili za sod vina, posestnika Ivanuša za 80 fl.

(Celjska čitalnica) vabi k veselici s tombolo, petjem in plesom dne 11. januarja ob 1/2 8 uri zvečer.

(V Krapini) se je osnoval odbor, ki bo slovitemu rojaku in jugoslovanskemu domoljubu, Lj. Gaju postavil dostojen spomenik.

(Barona Goedel) so zdravniki prosili, naj bi jihovo prošnjo za zdravniške zbornice predložil državnemu zboru in potem podpíral; za slednje so prosili